

DIRIGENȚIA: UNELE ASPECTE PRAXIOLOGICE CU PRIVIRE LA OPTIMIZAREA ACTIVITĂȚII ȘI PERFECTIONĂRII COMPETENȚELOR DIRIGINTELUI**Carolina CALARAȘ***Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”*

This article presents a theoretical and applicative study in which are approached the teacher's personality, his functions and content of his work in the context of the optimization of initial and continuing forming. It has reflected the original structure of teacher's personality components and pedagogical synthetic *Algorithm of pupil class management*.

Reforma învățământului vizează și restructurarea managerială la toate nivelurile procesului educațional. Trecerea de la pedagogia restrictivă, autoritară la pedagogia umanistă, axată pe respectarea individualității și a drepturilor copilului necesită o reconsiderare și optimizare a managementului educațional.

Abordat ca sistem și pârghie de creare a condițiilor optime pentru asigurarea manifestărilor potențialului creativ uman, managementul educațional ocupă un loc central în organizarea și monitorizarea eficientă a activității desfășurate în unitatea de învățământ. Amploarea schimbărilor din cadrul societății și învățământului constituie o provocare cu referire la restructurarea managementului educațional în general și a managementului clasei de elevi, în special. Profesorii-diriginți reprezintă agenții cei mai eficienți ai transformărilor educative și actorii cei mai influenți ai schimbărilor comportamentale ale elevilor. În această ordine de idei, funcția esențială a dirigintelui se reliefează prin organizarea și desfășurarea unui ansamblu de activități cu caracter educativ ce asigură valorificarea și completarea influențelor care parvin din cadrul formal, nonformal și informal.

Astfel, problema investigației noastre rezidă în studierea activității dirigintelui, abordat în calitate de manager al actului educativ, pregătit pentru proiectarea conținuturilor generale ale activităților de formare/dezvoltare morală, intelectuală, estetică, tehnologică și psihofizică a personalității elevilor prin prisma valorificării noilor educații [4] și a managementului imaginii [1].

Demersul educațional modern, posibilitățile educației nonformale și formale, a tehnologiilor informaționale, deschiderea spre *noile educații* solicită de la pedagogi o perfecționare continuă a competențelor manageriale și a aptitudinilor speciale. Pentru a lichida decalajul dintre pregătirea teoretică a cadrului didactic și cea metodică, praxiologică, dintre tehnologie și măiestrie, cuvânt și faptă, formarea inițială profesională necesită o reactualizare și completare continuă, o orientare spre metodologia hermeneutică.

Cercetătorii din domeniul științelor educației [1, 4, 5, 7, 9, 10, 11] consideră că numai axarea pe metodologia hermeneutică va asigura depășirea limitelor pedagogiei experimentale, valorificarea dimensiunilor axiologice prin strategia analizei și interpretării permanente a fenomenelor educaționale, cunoașterea și înțelegerea esenței mecanismelor interioare ale acestora.

Sondajele efectuate pe câteva eșantioane stratificate (elevi, studenți, profesori-diriginți) ne-au permis să evidențiem punctele vulnerabile ce țin de managementul clasei de elevi.

Astfel, 71% dintre diriginții chestionați percep necesitatea unei pregătiri speciale pentru a îndeplini eficient funcțiile de manager al actului educativ; 53% de diriginți întâmpină mari dificultăți în colaborarea cu părinții; 44% de diriginți întâmpină dificultăți în formarea și consolidarea sintonității colectivului de elevi. Acute sunt și problemele legate de educația de gen a tinerilor (61%), formarea moral-civică (37%), educația copiilor din familiile dezintegrate – 49% (părinții plecați peste hotarele țării).

În urma sondajelor, observațiilor efectuate și a conversațiilor cu diriginții și managerii instituțiilor de învățământ se conturează foarte clar vacuumul ce s-a creat în formarea inițială și cea continuă a cadrelor didactice privind proiectarea și organizarea pedagogică neformalizată, elaborarea și aplicarea programelor flexibile, deschise spre interdisciplinaritate, care ar fi axate pe principiile educației permanente, cu profilarea conținuturilor, valorificarea la maximum a familiei, corelarea activității educative cu orientările științei contemporane, opțiunile elevilor și ale părinților.

Complexitatea factorilor și a influențelor care urmează a fi coordonate de profesorul-diriginte imprimă acestuia un statut deosebit în procesul de transformare a copilului într-un actor al propriei educații, cu o

anumită imagine și o poziție-cheie privind dirijarea relației elev–colectiv–școală–familie–comunitate. Exercițiul funcției de diriginte, în linii mari, include următoarele obiective principale:

- cunoașterea personalității elevilor, formarea și consolidarea sintonității colectivului de elevi;
- asigurarea integrării elevilor în colectivul semenilor;
- asigurarea formării identității de sine și a consolidării unei imagini pozitive a elevului, colectivului de elevi;
- colaborarea cu administrația instituției de învățământ și cadrele didactice în vederea optimizării procesului instructiv-educativ, orientării școlare și profesionale a elevilor;
- colaborarea cu părinții în vederea cunoașterii particularităților familiei și eficientizarea educației familiale;
- educarea, cultivarea unui mod demn și sănătos de viață prin prisma conținuturilor, dimensiunilor educației și a *noilor educații*;
- proiectarea–desfășurarea–coordonarea–evaluarea–prognozarea fenomenelor educative.

Experiența pedagogică, studiul realizat și analiza cadrului teoretic [9] ne-au permis să elaborăm o strategie generală a activității dirigintelui pe care am numit-o *Algoritmul pedagogic sintetic al managementului clasei de elevi*. Acesta poate fi aplicat ca suport metodologic de proiectare și desfășurare a educației elevilor din liceu, realizat prin prisma *noilor educații* într-o abordare sistemică, conceput ca strategie, dar totuși definit ca algoritm, pentru a evidenția succesiunea de operații necesare în proiectarea și desfășurarea activității dirigintelui [1, p.114-123]. Modul de orientare spre elaborarea modelelor în cercetare este următorul: spre deosebire de teorie, strategia are un caracter concret, mai puțin pretențios, asigură prezentarea și surprinderea variabilelor și a relațiilor dintre acestea, simplifică înțelegerea fenomenului investigat. Algoritmul dat ne orientează spre respectarea succesiunii acțiunilor educative și ne ajută să stabilim scopul și conținutul acestora.

Astfel, *algoritmul propus include șase componente: managementul organizatoric, managementul parteneriatului educațional, managementul formării sintonității colectivului de elevi, managementul conținuturilor generale ale educației, managementul problemelor disciplinare și managementul imaginii*. Componentele se structurează în subcomponente care sunt corelate cu funcțiile dirigintelui, obiectivele, actorii socioeducativi, strategia educativă, domeniile vieții elevului și ale familiei influențate de diriginte, feedbackul acțiunilor în relația elev–diriginte–familie.

Experimentul pedagogic efectuat a demonstrat că *Algoritmul pedagogic sintetic al managementului clasei de elevi* poate fi aplicat chiar în calitate de proiect al activității dirigintelui cu condiția concretizării sau modificării unor subcomponente în funcție de particularitățile de vârstă ale elevilor și completării obligatorii a acestuia cu rubricile: termene de realizare și note/însemnări.

Diriginții care au lucrat doi ani în baza algoritmului respectiv au apreciat caracterul lui operațional și au menționat următoarele avantaje:

- componentele și subcomponentele sunt ierarhizate logic și orientează activitatea dirigintelui – 87,5%;
- sunt exhaustiv structurate obiectivele și funcțiile dirigintelui – 75%;
- strategiile educative îi permit dirigintelui să selecteze și să aplice în educație forme și metode adecvate – 87,5%;
- domeniile vieții elevului și ale familiei influențate de diriginte îi asigură acestuia actualizarea, conștientizarea și evaluarea acțiunilor de parteneriat în relația diriginte–elev–familie – 100%;
- sunt indicați actorii socioeducativi și feedbackul acțiunilor, ceea ce contribuie la optimizarea parteneriatului educativ și asigură evaluarea, analiza acțiunilor, interacțiunilor, facilitând reflexivitatea pedagogică – 83%;
- dezideratele *noilor educații* sunt ajustate la conținuturile generale ale educației – 87,5%;
- considerăm foarte utile componentele – managementul problemelor disciplinare și managementul imaginii – 75%.

Implementarea algoritmului a generat eforturi cu privire la aprofundarea cunoștințelor și competențelor dirigintelui, a stimulat autoperfecționarea acestora.

Analiza celor expuse ne permite să **conchidem** următoarele:

- În calitate de manager al actului educativ dirigintele trebuie să cunoască în profunzime psihopedagogia și managementul educațional.

- Formarea inițială trebuie să se bazeze pe principiile și valorile pedagogiei postmoderne, iar formarea continuă să fie axată nu numai pe reactualizarea și consolidarea managementului organizatoric, managementului conținuturilor generale ale educației, ci să contribuie la cizelarea competențelor dirigintelui ce vizează formarea imaginii de sine a elevului, imaginii familiei și imaginii instituției de învățământ.
- Strategiile educative aplicate în managementul clasei de elevi sunt corelate cu componentele și sub-componentele algoritmului, rămânând totodată deschise pentru modificări și completări.

În contextul cercetării noastre ne-a interesat formarea inițială și formarea continuă a dirigintelui. În consens cu scopul dat am studiat opinia studenților-pedagogi și a cadrelor didactice. Aceștia optează pentru includerea în planul de învățământ a cursurilor speciale, axate pe pregătirea cadrului didactic în calitate de diriginte, opțiune explicit expusă de 94,6% de studenți, 88,4% de diriginți și 83,3% de directori-adjuncți responsabili de munca educativă.

Studenții din anul V, chestionați după practica pedagogică de licență, au menționat că cunoștințele și competențele asimilate de ei pe parcursul studiilor sunt insuficiente pentru a îndeplini eficient funcțiile de diriginte, mai cu seamă cele ce vizează organizarea și desfășurarea actului educativ.

Convorbirile, discuțiile cu studenții și cadrele didactice de la facultățile pedagogice ale instituțiilor superioare de profil denotă în esență aceleași neajunsuri și curențe. Se menționează că există foarte puțină literatură metodică specială, îndeosebi privind problema dirijării și exersării conduitei elevilor, formării conceptului de sine, tehnologiei de formare a colectivului de elevi etc.

Situația elucidată ne-a orientat spre conturarea a două linii strategice în organizarea experimentului pedagogic formativ.

I. Formarea inițială

A fost selectat un eșantion de 44 subiecți – studenți de la Facultatea Pedagogie, specialitatea Pedagogie, și de la Facultatea Istorie și Etnopedagogie, specialitatea Pedagogie și Educație moral-spirituală, care, începând cu anul de studii 2004-2008 au studiat cursuri opționale cu privire la dirigenție. La studierea disciplinelor *Managementul educațional*, *Tehnologii educaționale*, *Etica profesională*, *Teoria și metodologia educației* au fost revăzute compartimentele ce reflectă activitatea pedagogului în favoarea aprofundării cunoașterii domeniului ce ține de activitatea profesorului-diriginte. Au fost renovate curriculumurile disciplinare, s-au elaborat obiectivele generale / standardele educaționale la nivel de cunoaștere, aplicare, integrare la cursurile nominalizate anterior, care urmau a fi implementate.

Vizavi de cursurile fundamentale, care au permis o abordare modulară și infuzională a temelor axate pe problema dirigenției, au fost elaborate și implementate curriculumurile opționale la trei cursuri disciplinare (câte 30 de ore fiecare):

- dirigenția – act complex managerial și educativ în contextul *noilor educații*;
- dirigințele – manager al actului educativ;
- dirigenția și consilierea în educație.

Pentru a dezvălui esența strategică a formării inițiale, vom prezenta analiza efectuată la disciplinele obligatorii, ce se studiază la UPS „I. Creangă”, care includ unele module ce vizează dirigenția.

Astfel, cursul de *Pedagogie* (60 ore) de la anul I include compartimentul III, *Teoria educației* (20 ore), axat pe studiul conținuturilor generale ale educației. Aici, modulul nr.16, *Profesorul-diriginte. Colectivul de elevi – factor educativ*, prevăzut pentru 4 ore teoretice și 2 ore practice, completează reușit modulul din compartimentul I – *Introducere în pedagogie*, care se numește *Competența profesională a educatorilor – 2 ore* [9].

Cursul de *Teorie generală a educației* (68 ore) de la anul II conține 16 module, care completează și aprofundează cunoștințele și competențele studenților cu privire la educația și formarea personalității elevului în cadrul formal–nonformal–informal. Aici sunt incluse următoarele module: *Finalitățile educației*; *Educabilitatea*; *Mediul – factor social și cultural*; *Raportul dintre educație și autoeducație*; *Omul – subiect al educației*; *Particularitățile de vârstă și individuale ale elevului*; *Profesorul – agent al activității educaționale*; *Dimensiunile competenței profesorului: de specialitate, psihopedagogică, managerială*; *Metode și forme de organizare ale activităților educative*; *Legitățile și principiile procesului educativ*; *Formarea colectivului de elevi*; *Sintalitatea colectivului de elevi* etc. [1, p.17-39].

În această ordine de idei, observăm că după perfecționarea curriculumurilor universitare la disciplinele obligatorii, elaborarea și implementarea curriculumurilor opționale la dirigenție, studenții mai au obiecții

esențiale doar cu privire la durata stagiilor de practică pedagogică, ce mai necesită o ajustare la realitatea școlii și exigențele pedagogiei postmoderne.

Curriculumul vizat a fost elaborat în baza principiilor și criteriilor de stabilire și de restructurare a conținutului învățământului universitar, elucidate în lucrarea „*Teoria și metodologia curriculumului universitar*”, elaborată de un colectiv de cercetători sub conducerea profesorului universitar VI. Guțu.

II. Formarea continuă

Pentru a studia și a urmări derularea procesului de formare continuă, a fost selectat un eșantion de 34 diriginți care au frecventat Școala dirigintelui (Liceul Teoretic „I. Hasdeu”) și unul de 46 diriginți de la instituțiile de învățământ din Chișinău care s-au încadrat activ în autoperfecționarea dirijată în ședințele și atelierile de formare continuă.

Paralel cu studierea opiniilor diriginților și formarea eșantioanelor au fost studiate și opiniile elevilor, părinților și ale managerilor din liceu. Ne-a interesat cum se poate ameliora formarea continuă a diriginților, cum aceasta ar influența activitatea lor și rezultatele obținute la dirijarea actului educativ, implicându-ne și în promovarea valorilor științifice la nivelul municipiului.

Pornind de la analiza și sistematizarea funcțiilor dirigintelui, componentelor *Algoritmului pedagogic sintetic al managementului clasei de elev*, am studiat, am descris și am identificat referențialul calităților și competențelor profesorului-diriginte, abordat în calitate de manager al actului educativ. În baza reperelor teoretice studiate [1, 2, 3, 7, 8, 9] am elaborat **Profesiograma/referențialul dirigintelui** ce a fost structurată astfel:

- I. Obiectivele formării profesionale psihopedagogice/OFPP conform cadrului de referință: metaeducațional, profesional general, profesional special praxiologic.**
- II. Orientarea atitudinală a personalității dirigintelui și calitățile de personalitate.**
- III. Competența și măiestria profesională.**
- IV. Tehnica pedagogică și managerială.**
- V. Aptitudini pedagogice și manageriale.**
- VI. Carisma și stilul managerial.**

Decizia de a include OFPP în profesiograma dirigintelui este argumentată prin problema și scopul cercetării, ce orientează spre stabilirea fundamentelor psihopedagogice de formare a dirigintelui ca manager al actului educativ și investigarea acestora prin prisma concepției abordării sistemice de rol a procesului educativ.

În continuare prezentăm componentele profesiogramei dirigintelui – manager al actului educativ.

I. Obiectivele formării profesionale psihopedagogice (OFPP) sunt structurate în 4 module profesionale:

1. *Modulul metaeducației/cultura generală și filozofică* include cunoștințe în diverse domenii ale culturii umane: știință, artă, tehnică, economie, sociologie, învățământ, axate pe o bază filozofică menită să-i asigure dirigintelui o viziune de ansamblu asupra omului, lumii, inclusiv asupra activității profesionale.

În linii mari, la finele studiilor universitare studenții vor fi capabili:

La nivel de cunoaștere:

- să identifice conceptele filozofice mai importante cu privire la om, morală, existență;
- să reproducă conceptele-cheie din domeniul psihopedagogiei;
- să identifice aspectele culturii umane;
- să relateze despre valorile general-umane în corelație cu cele naționale;
- să evidențieze problemele lumii contemporane;
- să interpreteze conceptul de Om moral;
- să identifice organismele internaționale, menirea și funcțiile lor;
- să cunoască drepturile fundamentale ale omului și copilului.

La nivel de înțelegere și aplicare:

- să analizeze structura și tendințele dezvoltării politicii, economiei, ideologiei și religiei în societatea contemporană;
- să caracterizeze particularitățile societății civile democratice;
- să compare forțele politice dominante în societatea contemporană;
- să analizeze bazele statului și dreptului civil în Republica Moldova;
- să definească principiile conviețuirii și comunicării interculturale;
- să explice principiile fundamentale ale economiei de piață;

- să compare tipurile principale de cultură universală (occidentală-orientală);
- să aplice adecvat conceptele din domeniul educației, filozofiei, științei, culturii.

La nivel de integrare:

- să respecte normele de comportament moral-etic;
- să promoveze valorile general-umane în corelație cu cele naționale;
- să respecte principiile și normele stilului sănătos de viață;
- să comunice și să interacționeze adecvat cu copiii și semenii;
- să soluționeze diverse situații dificile de ordin moral, intelectual, ecologic, de gen, estetic etc.;
- să elaboreze coduri de norme și reguli privind organizarea vieții omului în societate, familie, de sănătate etc.;
- să promoveze valorile spirituale ale credinței creștine ortodoxe;
- să promoveze normele estetice ale culturii vestimentare, ale traiului.

2. *Modulul profesional general* are drept scop proiectarea–formarea capacităților pedagogice, psihologice și manageriale generale, necesare cadrului didactic, în general.

3. *Modulul profesional special* orientat spre formarea capacităților, competențelor profesionale speciale, necesare activității de predare a disciplinei alese, pe care, din considerente înțelese, nu le vom analiza. Vom dezvolta doar elementul al doilea al dublei profesionalizări – formarea competențelor și calităților dirigintelui în calitate de manager al actului educativ.

4. *Modulul praxiologic* care vizează proiectarea–realizarea–consolidarea–formarea profesională în instituția de învățământ, unde achizițiile acumulate în cadrul cursurilor teoretice sunt transformate în abilități, competențe complexe care vor asigura dirijarea acțiunilor/actului educativ.

II. Orientarea atitudinală a personalității dirigintelui și calitățile de personalitate rezidă în viziunea acestuia, valorile de care se conduce, idealul, motivele, interesele, convingerile și aspirațiile într-o îmbinare organică cu umanismul și dragostea pentru oameni, calitățile moral-spirituale: bunătatea, spiritualitatea, onestitatea, altruismul, demnitatea, modestia, răbdarea, stăpânirea de sine, curajul, fermitatea. Calitățile de personalitate își lasă amprenta asupra comportamentului dirigintelui în mediile culturale în care se află el, în relațiile cu discipolii, colegii săi.

Dacă dirigințele conștientizează responsabilitatea misiunii sale, el este conștiincios, dă dovadă de tact pedagogic, creativitate și empatie. Este important ca dirigințele să fie o personalitate ce se autoactualizează, orientată spre autocunoaștere și autoperfecționare.

III. Competența și măiestria profesională include cunoștințele, abilitățile, priceperile, deprinderile și obișnuințele. În literatura de specialitate din ultimii ani termenul *competențe* cunoaște un șir de abordări, printre care cele mai relevante par a fi ideile lui L.Paquay și H.Roegiers [apud 1] pe care le susținem. Deci, noțiunea de competență abordată prin prisma accepțiunilor acestora poate fi definită prin următoarele caracteristici:

- mobilizarea unui ansamblu de resurse de tipul cunoștințelor, experiențelor, reprezentărilor, schemelor, automatismelor, capacităților, diverselor *savoir-faire* (să știi): *savoir-faire* (să știi să faci), *savoir être* (să știi să fi), *savoir devenir* (să știi să devii) [apud 1];
- caracterul finalizat ce denotă utilitatea socială;
- relația cu un ansamblu de situații ce presupune mobilizarea individului în anumite situații legate de problematica dirijării elevilor;
- caracterul disciplinar ce rezultă din faptul că și competența este deseori definită printr-o categorie de situații corespunzătoare parvenite din specificul disciplinelor speciale sau a celor auxiliare, care includ module cu privire la formarea dirigintelui.

Pentru a diferenția competențele pe care le posedă studenții-absolvenți și cadrele didactice ce activează în calitate de dirigințe, am decis să aplicăm următoarele sintagme: *competențe primare* și *competențe complexe*.

Măiestria pedagogică este un rezultat al pregătirii de specialitate, a dublei profesionalizări, a muncii sistematice desfășurate în cadrul procesului de învățământ în calitate de dirigințe și a perfecționării/autoperfecționării competențelor, aptitudinilor pedagogice și calităților de personalitate.

Măiestria pedagogică a dirigintelui-manager al actului educativ se prezintă ca o totalitate de competențe complexe, obținute printr-o muncă asiduă intelectuală de cercetător, educator, animator, consilier, manager, agent motivator, formator, pedagog reflexiv și creativ, exteriorizându-se într-o experiență educațională de stăpânire eficientă și iscusită a tehnologiilor de dezvoltare–formare a elevului și colectivului de elevi.

IV. Tehnica pedagogică și managerială include ansamblul de competențe complexe ce vizează elaborarea, aplicarea, evaluarea tehnologiilor educaționale și manageriale pe care le vom diferenția în *tehnologii cu caracter instructiv* (predarea–învățarea–evaluarea), *tehnologii cu caracter educativ* (dezvoltare–formare), *tehnologii cu caracter managerial* (dirijare–coordonare), *tehnologii de autoperfecționare* (autoactualizare ca personalitate și specialist) și *tehnologii de autorelaxare, autoreglare și sănătate* (tehnici ce vor permite păstrarea sănătății).

V. Aptitudinile pedagogice și manageriale includ: comunicabilitatea, dinamismul, empatia/receptivitatea, echilibrul emoțional, creativitatea, tactul pedagogic, capacitățile didactice, capacitățile manageriale, optimismul pedagogic [1, 3, 4, 7, 9, 10].

Pentru a clarifica componenta respectivă vom apela la definiția lui P.Popescu-Neveanu, care menționează că *aptitudinile sunt subsisteme sau sisteme operaționale, superior dezvoltate, care mijlocesc performanțe supramedii în activitate. Aptitudinile constituie latura instrumentală și executivă a personalității, ele sunt cele care mijlocesc reușita în activitate. În limbajul curent specialiștii se folosesc de termenii aptitudini și capacități* [10, p.164].

Este evident că orice activitate profesională sau socială necesită o îmbinare de *aptitudini generale* (spirit de observație, memorare exactă, inteligență, imaginație etc.) și *aptitudini speciale*. În contextul vizat, este necesar a conștientiza următoarele trei momente: 1) există unele premise ereditare pentru tot ceea ce reprezintă existența și activitatea umană, dar pentru valorificarea acestora este necesară maturizarea organismului și a sistemului nervos central; 2) adaptarea la mediul natural și social în condițiile unei neconținute interacțiuni între subiect și ambianță, deosebit de importantă fiind 3) activitatea și învățarea, prin care sistemele operaționale se organizează progresiv și se construiesc la diverse niveluri calitative. Pe o bază ereditară, variabilă de la un individ la altul, aptitudinea se construiește prin exersările prilejuite de activitate și, deci, în bună măsură, se dobândesc [ibidem 10].

Dinamismul reprezintă capacitatea de a depune efort volitiv și a fi convingător în baza argumentelor logice, iar *receptivitatea* rezidă în capacitățile perceptive ale pedagogului, care-i oferă sensibilitate profesională, intuiție, imaginație pedagogică și posibilitatea de a se plasa în locul educatului. În cercetările actuale asertivitatea și receptivitatea pedagogică se analizează în raport cu empatia.

Echilibrul emoțional/afectiv se obiectivează în capacitatea individului de a se stăpâni, a-și controla emoțiile [4, 5, 7].

Dinamismul și echilibrul emoțional sunt interconexe, primul îi oferă pedagogului voință, forță de convingere, care, în primul rând, influențează propria personalitate a acestuia, manifestându-se în controlul și dirijarea situației, promptitudinea luării deciziilor adecvate, autoreglarea psihoemoțională.

Aptitudinile didactice se manifestă prin însușirea–aplicarea–transformarea rapidă și eficientă a instrumentarului tehnologic necesar în procesul de predare–învățare–evaluare.

Aptitudinile manageriale reprezintă capacitățile ce-i oferă individului posibilități de conducere, dirijare, organizare, coordonare, control eficient.

Optimismul pedagogic presupune capacitatea proiectării pozitive și prognozării optimiste a dezvoltării–formării elevului, capacitate pe care mulți cercetători o consideră determinantă a celorlalte, deoarece asigură promovarea, accentuarea pozitivului în formarea personalității, astăzi fiind o tendință prioritară a psihologiei pozitiviste [5, 6, 7, 8]. Cercetările în domeniul formării aptitudinilor pedagogice demonstrează că acestea se dezvoltă, se cristalizează, ajungând la înaltul nivel de *măiestrie*.

VI. Carisma și stilul managerial le-am îmbinat intenționat, deoarece am observat o coerență relevantă între aceste două calități.

Carisma reprezintă chintesența următoarelor calități: bunătate, onestitate, exigență, spiritualitate, empatie, capacități analitice, forță de convingere și contaminare prin propriul exemplu, creativitate, încredere în sine și elevi, deschidere, toleranță, artistism, farmec personal, responsabilitate, capacități de lider și un aspect morfofiziologic plăcut [6].

Procesul educativ și operațiile manageriale inițiate de diriginte, relația elev–pedagog, realizate de dirigințele de tip carismatic se bazează pe măiestria acestuia, forța lui de convingere, propriul exemplu și farmec, care îl evidențiază dintre ceilalți pedagogi.

Experiența pedagogică avansată ne convinge: carisma (fr. *charisme*), *acest ansamblu al unor trăsături spirituale deosebite* [1, 6], este strâns legată de stilul pedagogului, deoarece aceasta se explică prin *totalitatea particularităților specifice unui individ*.

În concluzie, dacă pedagogul își dă seama că deține o profesie extraordinară după potențialul și forța de influențare și contaminare, iar pe lângă aceasta este numit și diriginte, el este obligat să se autoperfecționeze permanent pentru a se forma ca un manager al actului educativ ce posedă un stil carismatic.

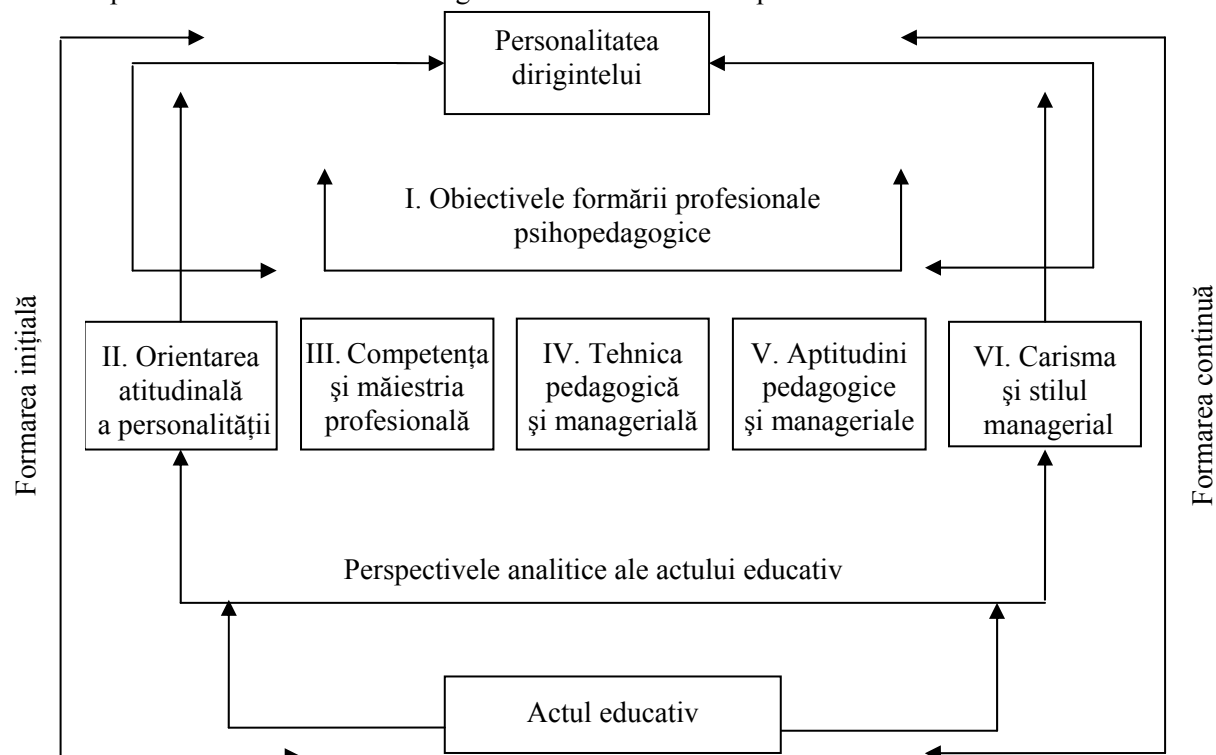

Fig.1. Profesiograma dirigintelui-manager al actului educativ

După cum am menționat, o persoană ce se autoactualizează, își construiește și își trăiește viața demn, activează conform vocației într-un mod competent și creator, are toate șansele să devină un tip carismatic.

Prin urmare, luând ca bază metodologică interpretările teoretico-analitice, am elaborat *schema profesiogramei / referențialului dirigintelui* – manager al actului educativ ce redă structura, feedbackul componentelor propuse în corelație cu axele-criterii de dirijare, analiză, evaluare a actului educativ și formare profesională, expuse ca elemente constitutive ale perspectivelor analitice ale actului educativ (figura 1).

Componentele profesiogramei dirigintelui pot fi completate, detaliate, perfectate în continuu, noi însă am urmărit scopul de a scoate în evidență trăsăturile de bază ale personalității după care se poate conduce un diriginte în calitate de manager al actului educativ, care dorește să fie conștient de ceea ce este, ceea ce face și ceea ce are de făcut pentru a fi mai eficient.

După cum observăm din schema profesiogramei, orice cadru didactic analizând-o se poate conduce de ea în planificarea și desfășurarea acțiunilor sale de autoevaluare și autoperfecționare a competențelor și calităților de personalitate.

Referințe:

1. Calaraș C. Dirigințele – manager al actului educativ. - Chișinău: CEP USM, 2009.
2. Călin Marin. Teoria și metateoria acțiunii educative. - București: Aramis, 2003.
3. Cojocaru V.Gh. Schimbarea în educație și schimbarea managerială. - Chișinău: Lumina, 2004.
4. Cristea S. Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației. - Chișinău: Litera Ed., 2003.
5. Cucoș C. Pedagogie. - Iași: Polirom, 2006.
6. Cuznețov Larisa. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. - Chișinău: CEP USM, 2008.
7. Mândăcanu V. Arta comportamentului moral. - Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2004.
8. Mehedinți S. Trilogia științei. Cercetător. Erudit. Savant. - București: Impremeria națională, 1939.
9. Papuc L. Epistemologia și praxiologia curriculumului pedagogic universitar. - Chișinău: Tipografia centrală, 2005.
10. Popescu-Neveanu P. Psihologie. - București: EDP, 1993.
11. Schleiermacher F.D. Hermeneutica. - Iași: Polirom, 2001.

Prezentat la 13.11.2009